

információs szolgáltatások, gépi adatfeldolgozás és dokumentáció. E kis mag mellett 1977-ben 90 mellékállású szakember oktatót speciális tantárgyakat.

Az intézet központi helyen fekvő irodaházban működik, és így könnyen megközelíthető. Kedvező, hogy egy épületben működik a *Dokumentationszentrum für Informationswissenschaften*-nel (Tájékoztatótudományi Dokumentációs Központ) is, így a tanárok és hallgatók kitűnően felhasználhatják a központ gazdag anyagát és reprográfiai részlegét, mely mind másolatok készítésére, mind a gyakorlati oktatás céljára az intézet rendelkezésére áll.

Az intézet pénzügyi fedezetét a *GID (Gesellschaft für Information und Dokumentation = Információs és Dokumentációs Társaság)* biztosítja.

A LID tanulmányi programja

Az intézet többféle tanfolyamot rendez a Német Szövetségi Köztársaság egész területén. 1976 óta továbbképzési lehetőséget is biztosít. A főállású tanárok a frankfurti könyvtáros iskolában és a marburgi levéltáros iskolában 40–40 órában információs és dokumentációs oktatást is vállaltak.

Az egyéves tanfolyam egy naptári évre egyenletesen elosztott 12 hétből áll, amelyhez 2 gyakorlati hét is kapcsolódik. A felvétel előfeltétele: egyetemi végzettség és egyéves dokumentációs munka. A tanfolyamonként átlag 17 résztvevő – kevés kivétellel – valamely tájékoztatói intézmény alkalmazottja, és a tanfolyam idejére fizetését továbbra is megkapja. A munkaadók a legtöbb esetben az utazási és egyéb költségekhez is hozzájárulnak. A résztvevők átlagos életkora 33 év. Ezért a tanfolyam mindaddig inkább továbbképzés, nem pedig kiképzés jellegű volt. Az utóbbi esztendőknél viszont növekedett azoknak a hallgatóknak a száma, akik az egyéves tanfolyamot közvetlenül főiskolai tanulmányaik elvégzése után, saját költségükön kívánják elvégezni.

A felsőfokú végzettséget nyújtó dokumentációs szakemberképzés három évig tart, ebből két év gyakorlati és egy év elméleti oktatás. A felvétel előfeltétele: érettségi, ill. szakközépiskolai végzettség és egy alkalmassági vizsga letétele. A jelentkezők száma majdnem tízszerese a felvehetőeknek. A gyakorlati oktatás különféle dokumentációs intézményekben történik. A tanfolyam elvégzése igen jó elhelyezkedési lehetőségeket biztosít.

Dokumentációs segéderőket 2 éves tanfolyam keretében képeznek. A felvétel előfeltétele: érettségi bizonyítvány. A jelentkezők közül évente átlagosan 12–15 főt az oktatást végző dokumentációs intézmények válogatnak ki. Általában havi 600 DM ösztöndíjat kapnak.

Az évente 7–8-féle továbbképzési lehetőség megteremtésével az intézet azoknak a dokumentációs szak-

embereknek nyújt segítséget, akik

valamely speciális téma vagy új fejlődési eredmény iránt érdeklődnek,

hosszú idő óta dolgoznak dokumentációs munkakörben, de eddig nem volt lehetőségük elméleti képzésükre, új feladataik kapcsán információs és dokumentációs problémák megoldásához igényelnek ismereteket.

[ANDERS, A.: *Das Lehrinstitut für Dokumentation in der Deutschen Gesellschaft für Dokumentation (DGD) Frankfurt/M. = DFW Dokumentation Information. Sonderheft zum Deutschen Dokumentartag. 26. köt. 1978. p. 15–16.*]

(Csengődy László)

Prágai koncepció a tájékoztató- és könyvtárosképzés korszerűsítésére

A prágai Károly Egyetem Könyvtártudományi és Tudományos Tájékoztatói Tanszéke 1976 elején fejezte be azt az állami tudományos kutatási tervfeladatot, amely a *tájékoztatói szakember- és könyvtárosképzés korszerűsítését* volt hivatott megalapozni. A kutatásnak konkrétan a következő kérdésre kellett válaszolnia: milyen elvi alapvetéssel, milyen módszerek alkalmazásával és milyen tudásanyag közvetítésével lehet olyan tájékoztatói szakembereket és könyvtárosokat kiképezni, akik a szocializmus építése iránti elkötelezettséggel a lehető legnagyobb mértékben alkalmasak a tájékoztatás és a könyvtárak iránti társadalmi igények kielégítésére?

Az alkalmazási szükségletekből kiindulva, a kutatás azt állapította meg, hogy a tájékoztatói intézményeknek és a könyvtáraknak *háromféle felsőfokú szakemberre* van szükségük.

Az első típus az egyetemesen profilírozott szakember. Erre a tájékoztatói intézményekben, a különféle típusú könyvtárakban és bibliográfiai munkahelyen egyaránt szükség van. Az ilyen szakember – megbízható idegen nyelvi ismeretekkel felvértezve – elsősorban arra hivatott, hogy feldolgozó munkát, rendszerfejlesztést, módszertani tennivalókat, állományszervezést végezzen, illetve, hogy – a későbbiekben – irányítási feladatokat lásson el. Kiképzése egyszakos informatikai képzés keretében valósítható meg.

A második típus az integráló szakember, akinek az a feladata, hogy a tájékoztatói és a könyvtári munkában ügyeljen az ágazatközi kapcsolatokra, a szélesebb integrációs összefüggések figyelembevételére. Ez a képzés – az informatikai mellett – vagyis átfogó műszaki, egészségügyi, mezőgazdasági, társadalomtudományi és természettudományi ismeretek elsajátítását követeli meg

a hallgatóktól. Tehát lényegében másfél szakos képzés, mivel a felsorolt tudományterületek válogatott fejezeteinek megtanulása szükséges. Az ily módon képzettek elsődleges munkahelye az átfogóbb feladatkörű tájékoztató intézmény, szakkönyvtár és bibliográfiai intézet.

A harmadik típus a *specialista*, aki informatikai felkészültségén kívül valamely tudományágban vagy műszaki ágazatban teljes körű és elmélyült ismeretekkel rendelkezik. Főként a bonyolult irodalomkutatás, szakmai elemzések, faktográfiai információk, szakreferátumok, tezaurusok, deszkriptorok stb. elvégzésére, illetve elkészítésére alkalmas. Ez kétszakos, posztgraduális képzés.

A prágai egyetemen eddig a második és a harmadik típusú képzés folyt. Most az egyetemi képzési idő 4 évre csökkentésével az első és a harmadik típusra meghatározott követelményeket lehet majd megvalósítani (az utóbbit posztgraduális formában).

A kutatás kimutatta, hogy az említett szakembertípusok mindegyikének képzésében ugyanazok az elemek fordulnak elő, csak más-más arányban:

informatikai tárgyak,
idegen nyelvek,
határtudományi ismeretek,
a profilnak megfelelő szakismeretek,
világnézeti ismeretek.

A más-más arányú ismeretközlés és elsajátítás mellett is van mindhárom típusban egy nagy közös terület, amit a *képzés informatikai magjának* neveztek el. Ez indokolja egyébként a tájékoztató- és könyvtárosképzés egységének fenntartását.

A kutatás a szóban forgó informatikai mag tartalmi összetevőit is mérlegre tette. Ennek keretében megállapította, hogy az e magon belül oktatóként tárgyaltakat *egységesen informatikai szemléletűvé és alapozásúvá kell tenni*. Nincs helye már annak, hogy e magon belül külön-külön könyvtártudományi és informatikai tárgyak szerepeljenek. A másik megállapítás az volt, hogy az eddig külön-külön előadott *határterületi ismereteket* (pszichológia, pedagógia, szociológia, matematika, statisztika, logika, szemiotika, kibernetika, ezen belül: rendszerelmélet, irányítás- és szervezélmélet) *a jövőben integrálni kell az informatikai magba*, mégpedig az informatika szükségletei szerint, ami egyébként nagymérvű óramegtakarítást is jelent.

A kutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására kidolgozták az ún. *oktatási blokkok rendszerét*. Ezekből – építészkekrény módjára – összerakhatók azok a tananyagok, amelyekkel a konkrét esetekben kitűzött és a szükségletek szerint meghatározott tanulmányi cél elérhető. Jelenleg a következő blokkok állnak rendelkezésre.

1. *Világnézeti alapok*. Ez a blokk közös, valamennyi felsőoktatási formát egyaránt szolgálja.

2. *Informatikai mag*, amely magában foglalja az informatikai propedeutikát (bevezetés az informatikai tanulmányokba, társadalmi kommunikáció, információs források, olvasók és információhasználók, kvantitatív módszerek az informatikában), az információs állománnyal foglalkozó tárgyakat (a források felderítése és beszerzése, a szövegek információs elemzése, azonosító leírás, tartalmi feltárás, az információs állomány szervezése, gépesítés és automatizálás), az információs rendszerrel kapcsolatos tárgyakat (tájékoztatói szolgáltatások, bibliográfia, könyvtári és információs rendszerek szervezésének elmélete, a könyvtári és információs rendszerek irányítása, könyvtárak és információs intézmények története), valamint a szakosodási stúdiumok utáni informatikai összefoglalót.

3. *A tudományos tájékoztatás irányában történő szakosodás*. Tárgyai: a tudomány és technika a szocialista társadalmakban, automatizált információs rendszerek szervezése és működtetése, irodalomkutatási és elemzési módszertan, szabványosítás és ipari jogvédelem, továbbá egy-egy szabadon választható kollégium és 10 hetes üzemi gyakorlat.

4. *A kulturális nevelőmunka irányában történő szakosodás*. Tárgyai: a kultúra a szocialista társadalmakban, a könyvtártudomány elvi alapjai, könyvtárpedagógia, az irodalom társadalmi hatása, a szépirodalommal végzett könyvtári munka módszertana, a tudományos irodalommal végzett munka könyvtári módszertana, a gyermek- és ifjúsági könyvtári munka módszertana, továbbá egy-egy szabadon választható kollégium és 10 hetes üzemi gyakorlat.

5. *Idegen nyelvi képzés*. Kötelező az orosz és egy másik világnyelv szakmai terminológiájának aktív és egy további világnyelv szakmai technológiájának passzív elsajátítása.

6. *Specializált blokkok*: automatizált információs rendszerek, műszaki, egészségügyi szakosítás. (A továbbiak előkészületben vannak).

E blokkokkal a korábban tárgyalt három típus mindegyikének képzése megvalósítható lesz, ha – az egyetemi reformra való tekintettel – máshogy nem, a *posztgraduális képzés útján* (pl. az első típusban végzetek később felveszik a műszaki vagy az egészségügyi specializációt, s ezzel a második típus ismeretkövetelményeinek tudnak majd megfelelni; a más szakokon végzetek megfelelő szakosodású posztgraduális stúdiumokat végeznek, s ezzel a harmadik típus ismeretkövetelményeinek tesznek eleget).

/VODIČKOVÁ, H.: *Koncepcie vysokoškolské přípravy informačních pracovníků v ČSSR*. = *Československá Informatika*, 20. köt. 3. sz. 1978. p. 69–72./

(Futala Tibor)